

acw

3682-
15

POSELSTWO POLSKIE PRZY KWIRYNALE

N. D.P. 940/20

Drugi Kongres Włoskiej Partji Ludowej
(Sprawozdanie prasowe)

Rzym 21 Kwitnia 1920

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

KONGRES WŁOSKIEJ PARTJI LUDOWEJ.

(II Congresso del Partito Popolare Italiano)

Drugi Kongres Włoskiej Partji Ludowej, który odbył się w Neapolu w dn. 8, 9, 10 i 11 kwietnia, nabiera szczególniejszego znaczenia nie tylko ze względu na wielką siłę i wpływ ~~nowego~~ ^{młodego} stronnictwa, lecz więcej jeszcze ze względu na bardzo trudne i zawiłe położenie polityczno-ekonomiczne kraju. Cała prasa włoska śledziła z wielkim zajęciem przebieg Kongresu i ogłaszała szczegółowe recenzje. Wśród korespondentów dzienników włoskich wydelegowanych w tym celu do Neapolu należy zaznaczyć korespondenta "Avanti".

Szczególniej dwie kwestje wywołały szeroką i burzliwą dyskusję, a mianowicie: kwestja rolna oraz kwestja stanowiska politycznego grupy parlamentarnej stronnictwa. Z obydwu tych kwestji wyłoniły się w czasie dyskusji два kierunki: skrajny, którego przedstawicielem był poseł Miglioli i umiarkowany mający za sobą większość kongresowców. Prawica partji, wyrażająca tendencję dawnego konserwatyzmu klerykalnego, słabo się tylko przejawiała we wniosku del Giudice, żądającym ponowienia dyskusji w sprawie wolności papieża, który jednak został odrzucony jako już przebrzmiały.

Sprawozdanie sekretarza partji Don Sturzo nie wywołało też wielkiej oczekiwanej dyskusji i stanowisko jego okazało się zawsze jednakowo silnem mimo pewnej opozycji, która znalazła wyraz w słowach posła Bertini przeciw zbytbiemu mieszaniu się energicznego księdza sycylijskiego do wszystkich dziedzin działalności partyjnej.

Kongresowcy z zadowoleniem podkreślili wielki wzrost stronnictwa mającego zaledwie rok życia, jednakowoż i na ten temat skrajne elementy partyjne podniosły krytykę, żądając aby zarząd partji mniej dbał o zwiększenie liczby członków, a starał się raczej o zachowanie charakteru stronnictwa jako partji istotnie ludowej, ~~nie~~ niedozwalając, by stała się ona schroniskiem dla elementów nieznajdujących miejsca dla siebie w dzisiejszem życiu politycznem i zapisującym się w szeregi ludowców jedynie dla celów egoistycz-

- 2 -

nych i ~~osobistych~~ ^{osobistych} Symptomatycznym w tym względzie jest epizod opowiedziany przez Gavazzani'ego o zatargach i walce w czasie strajku rolnego w prowincji Bergamo między właścicielami i robotnikami rolnymi należącymi do tejże samej partji ludowej.

Walka opinji w sprawie rolnej była bardzo zacięta, ponieważ na tem właśnie polu starły się ze sobą dwa przeciwne kierunki: skrajny kierunek Miglioli'ego i umiarkowany- większości. W zasadzie Kongres ustalił " prawo wywłaszczenia, które ma być udzielone ze względów użyteczności społecznej", podczas gdy wniosek odrzucony wniosek zwolenników Miglioli'ego żądał " prawa wywłaszczenia z roli na samo żądanie robotników rolnych". "Corriere d' Italia" z dn. 14 kwietnia usprawiedliwia odrzucenie wniosku zwolenników Miglioli'ego tem, że nie przedstawiał on możliwości pogodzenia praw robotników rolnych z uszanowaniem dla prawa własności, a następnie tem, że był on zbyt ogólnikowym i nie odpowiadał różnorodnym warunkom ~~rolnictwa~~ rolnictwa istniejącym w różnych prowincjach Włoch. Trzeba też zaznaczyć, że sam sprawozdawca w sprawie rolnej, ^{poseł Martini} którego wniosek został przyjęty, oświadczył, że godzi się na tezę wyrażoną w odrzuconym wniosku, lecz tylko jako na dążenie i bodziec do dalszego rozwiązania kwestji; ze swojej strony stronnicy Miglioli'ego oświadczyli, że nie są przeciwni zachowaniu małej własności.

Bardzo żywą była też dyskusja w sprawie polityki parlamentarnej grupy katolickiej. Sprawozdawca poseł ~~Granchi~~ Gronchi po dokładnem zbadaniu obecnej sytuacji politycznej uwidoczniał konieczność, aby włoska partja ludowa nie była na podobieństwo socjalistycznego stronnictwem opozycyjnem, a następnie by wynikające ~~z tego~~ ^{z tego} współprawnictwo z rządem miało za warunek i podstawę stopniowe odnowienie instytucji ekonomicznych i politycznych jako urzeczywistnienie jasnego i konkretnego programu. Także i w tej dyskusji Miglioli i jego stronnicy stoczyli zaciętą walkę, utrzymując, że nie należy a priori odrzucać ewentualnego współpracownictwa z socjalistami, a przynajmniej z elementami umiarkowanymi tego stronnictwa. Teza ta ~~jednak~~ została odrzuconą, większa jednak część kongresowców

jasno podkreśliła stanowisko³ opozycyjne względem gabinetu Nitti'ego, wobec czego do wniosku posła Gronchi dołączono poprawkę Milani'ego opiewającą, że 1) dopokąd trwa obecna dwuznaczna sytuacja parlamentarna i utrzymuje się obecny kierunek polityki rządu bezpośredni udział w Ministerjum nie odpowiada ani interesom partji, ani kraju. 2) Nie należy popierać żadnego Ministerjum, które okaże się niezdolnem do zagwarantowania zasadniczej swobody dla partji ludowej i jej organizacji. Kongres starał się także zadowolnić migliolistów, modyfikując paragraf wniosku odnoszący się do stanowiska wobec socjalistów w tym sensie, że nie należy wykluczać możliwości współpracy z socjalistami na wypadek gdyby ich stanowisko się zmieniło.

Innym faktem charakterystycznym dla stronnictwa, który wyłonił się z dyskusji było stanowisko opozycyjne i ostro krytykujące pewnej części kongresowców względem zbyt dominującej osobistości politycznej posła Mea. Zarzucano mu głównie tendencje liberalistyczne, popieranie wojny, silne sympatje rządowe i dążenia współpracownicze zbyt uporczywe i nie liczące się z ideą przewodnią stronnictwa. Większość jednak kongresowców bardzo przychylnie przyjęła mowę posła Mea, w której polemizując z Migliolim i zbijając podniesione zarzuty jasno wykazał niemożliwość współpracy z socjalistami dopokąd oni nie zmienią swego dotychczasowego stanowiska. Jako osobisty tryumf posła Mea można uważać wywalczenie dla grupy parlamentarnej swobody w zastosowaniu uchwał Kongresu odpowiednio do potrzeb i wymagań codziennego życia politycznego. Dzienniki podkreślają to zwycięstwo byłego lidera grupy katolickiej, któremu odpowiada sukces posła Mauri, będącego łącznikiem między skrajną tendencją Miglioli'ego, a kierunkiem większości na terenie kwestji agrarnej. Podkreślając znaczenie tych dwu osobistości niektóre dzienniki widzą w osobie posła Mea przyszłego prezydenta Rady Ministrów, a w osobie posła Mauri przyszłego ministra Rolnictwa

Sprawozdanie posła Anile w kwestji reformy szkolnej, mimo że ona należy do zasadniczych postulatów stronnictwa, nie wywołała ożywionej dyskusji. Konkluzje tego sprawozdania wyszczególniające wszystkie punkty żądania dotyczące swobody nauczania zostały przyjęte oklaskami głównie ze strony księży i zakonników, którzy są najbardziej w tej kwestji zainteresowani.

Jednakowoż usiłowania niektórych kongresistów usunięcia tej kwestji na drugi plan, jako mniej ważnej, spotkały się z energiczną opozycją ~~suk~~ politycznego sekretarza partji Don Sturza.

Przebieg Kongresu.

Drugi Kongres Włoskiej Partji Ludowej odbył się w dniach 8, 9, 10 i 11 kwietnia w Neapolu. Po słowach inauguracyjnych i wyborze prezydenta (Di Rodino) sekretarz polityczny Partji przedstawił sprawozdanie z działalności stronnictwa, podkreślając nadzwyczajny jego wzrost od czasów pierwszego kongresu. We wszystkich prowincjach istnieją obecnie Komitety prowincjonalne; do końca 1919 r. sekcje z 850 wzrosły do 2197, liczba zaś członków 55,895 do 104.972. Od 1-go stycznia do 31 marca 1920 zapisani do partji przedstawiają liczbę 251,740, z której 175.875 stanowi członków, którzy opłacili wkładki i mają prawo wybierania przedstawicieli na Kongres. Sprawozdawca podkreśla, że stronnictwo zebrało w czasie wyborów 1,175,549 głosów, czyli liczbę daleko większą od ilości członków, co dowodzi istnienia bogatych żywiołów sympatyzujących ze stronnictwem.

W sprawie polityki gmin i prowincji zostały uchwalone następujące zasady, wyrażone w 2-ach wnioskach sekretarza partji.

1) Pierwszy żąda reformy na zasadzie jaknajszerszego samorządu lokalnego, decentralizacji administracyjnej i przekazania prowincjom wielu funkcji dotychczas zesrodkowanych w Państwie, jak robót publicznych, statystyki i opieki społecznej;

natychmiastowej reformy podatków lokalnych;

rozszerzenia zakresu funkcji gminnych na polu agrarnem i społecznym przy zaprowadzeniu bezpośredniego przedstawicielstwa klas z zastosowaniem systemu proporcjonalnego oraz utworzenie w gminach i prowincjach specjalnych Komisji pracy, upoważnionych do odpowiedniej interwencji;

utworzenia Wyższych Rad Gmin i Prowincji i bezpośredniego przedstawicielstwa tychże w Senacie.

2) Drugi wniosek żąda reformy wyborczej i administracyjnej i prawa głosu i wybieralności dla kobiet; zaznacza że system proporcjonalny odpowiada obecnym wymaganiom jednak posiada braki, które należy usunąć, rozszerzając obszar okręgów wyborczych, znosząc głosy dodatkowe i dyferencjalne, udzielając bezzwrotnie prawa głosu kobietom; w kwe

stji zaś wyborów do gmin i prowincji domaga się zastosowania systemu prowincjonalnego na wszystkie gminy Królestwa przy jednoczesnem zniesieniu głosów dodatkowych.

Sprawozdanie Sekretarza partji zostało aprobowane przez akłamację. Don Sturzo bez trudu uzyskał odrzucenie dwu niebezpiecznych dla jedności stronnictwa wniosków, a mianowicie wniosku Del Girdice, proponującego wznowienie t.zw. "kwestji rzymskiej" (wolności papieża), który określił za przebrzmiały i wniosku Di Colombo żądającego zasadniczego przerobienia Statutu stronnictwa.

W dyskusji nad sprawozdaniem sam poseł Miglioli nie zabierał głosu, powierzając to zadanie swoim zwolennikom. I tak Gheleni z Lucca podniósł zarzut stosunków partji z pewnemi bankami (Banco di Roma), wycofał go jednakowoż po udowodnieniu bezpodstawnosci ze strony sekretarza partji Cavazzeni z Bergamo, zarzucał sekretarzowi brak szczerości w sprawozdaniu i chęć podpierania rozpadającego się w gruzy systemu liberalnego. Cocchi (z Bergamo) domagał się, aby warunki przyjęcia do partji były surowo i jasno określone i usprawiedliwiał swoje żądanie tem, że w prowincji Bergamo zapisani do partji robotnicy rolni musieli walczyć z właścicielami, również należącymi do tego samego stronnictwa. Poseł zaś Bertini krytykował wewnętrzną działalność sekretarza, zaznaczając, że ma ona charakter zbyt osobisty szczególnie ze względu na usiłowanie narzucenia własnych idei całemu stronnictwu. Dyskusja ta jednak nie naruszyła silnego i wpływowego stanowiska Sekretarza politycznego, utwierdziła je naodwrot, a zwięzła i energiczna, chociaż spokojna replika Don Sturzo została przyjęta gromkimi oklaskami przez większość zebranych.

Kongres uchwalił zatem następujący wniosek Vigorelli'ego, będący dopełnieniem wniosków Don Sturza:

Kongres uchwala :1) Radę Narodową Partji, za wyjątkiem członków wyznaczonych z grupy parlamentarnej, wybiera w zupełności kongres na zasadach systemu proporcjonalnego.

2) Wprowadza się do Statutu stronnictwa zasadę re=

ferendum bezpośrednich konsultacji sekcji we wszystkich tych wypadkach, kiedy będzie chodziło o rozwiązanie ważnych problemów i określenie stanowiska stronnictwa, a nie będzie możliwym zwołanie Kongresu. Poleca Dyrekcji przekształcenie w tym sensie, 4 paragrafu Statutu.

KWESTJA AGRARNA.

Dyskusja w kwestji rolnej uwidoczniła następujące trzy tendencje:

1) Zastosowanie jurydycznego planu ewolucji, któryby dopuszczał ^{lecz} także wywłaszczenie, ~~które~~ jedynie w celach użyteczności społecznej, o której osądzi kompetentna komisja arbitralna.

2) Prawo wywłaszczenia powinno być dozwolone na samo proste żądanie robotników rolnych, bez uprzedniego osądzenia ze strony jakiegokolwiek władzy o jego użyteczności społecznej, z tem jednak zastrzeżeniem, że mała własność powinna być chroniona. Można to osiągnąć głównie przy pomocy organizacji syndykalnych, akcja zaś parlamentarna jest w tym względzie szkodliwą.

3) Wielkie i średnie majątki rolne powinny być oddane organizacjom współdzielczym.

Pierwsza tendencja jest wyrazem prawie wszystkich posłów grupy parlamentarnej i większości kongresowców.

Drugą tendencję popierają przedstawiciele głównych białych organizacji Górnych Włoch.

Trzecia tendencja stanowi program Miglioli'ego ^{i/} jego zwolenników.

Sprawozdanie w kwestji rolnej przedstawił poseł Martini wychodząc z założenia, że reforma agrarna jest potrzebną dla ~~zachowania~~ zachowania i pomnożenia narodowego bogactwa rolnego, a ztąd wynika konieczność ustalenia tej kwestji w prawodawstwie, opierając się na następującym kryterjum. Należy zachować zasadę prywatnej własności rolnej, a rozszerzyć jednocześnie istniejące prawo wywłaszczenia dla celów użyteczności publicznej na cele użyteczności społecznej.

Wniosek posła Martini' ego w sprawie agrarnej. (uchwalony)

Kongres Narodowy Włoskiej Partji Ludowej przyjmuje następujące ogólne zasady, jako podstawy polityki agrarnej stronnictwa:

1) Rola ze względu na celowość swojej produkcji i na wpływ, jaki mają wszystkie jej elementy w życiu narodowym, ma funkcje "par excellence" społeczną, tak że jej ustroj prawno_ekonomiczny, podczas gdy musi nadal, przez uporządkowanie własności i uregulowanie jej funkcji, rozwijać w najwyższym stopniu działalność indywidualną i stowarzyszeniową, będącą nieodzownym warunkiem pracowitości i oszczędności, musi jednocześnie dopuszczać ze strony społeczeństwa akcję czuwania, a wrazie potrzeby akcję interwencyjną, celem osiągnięcia jaknajintensywniejszego i jaknajszybszego wysiłku pp produkcyjnego.

2) Przy obecnym, polityczno_społecznym unormowaniu stosunków między właścicielami i pracownikami rolnymi, problemat produkcji nie może pominąć rozwiązania zagadnienia podziału zasobów rolnych pomiędzy wytwórcami, o ile się uważa interes kraju za cel ostateczny, który należy osiągnąć.

3) Wobec dążenia do takiego rozwiązania, jest już dojrzałą idea, aby, obok zasady funkcji społecznej roli, sprzyjać zjednoczeniu własności z pracą i, zastosowując konkretnie na polu prawnem powyższe zasady i inne ulepszenia społeczne, już od obecnej chwili zabezpieczyć produkcję agrarną przed obecnym, szkodliwym, tak dla kraju, jak i dla rolnictwa, stanem niepewności, ujawniającym się w braku wszelkiej inicjatywy, ~~xxx~~ i niespokojnym nastroju mas; oraz zapewnić większą wydajność roli, zwiększając w ten sposób szacunek narodu dla klasy rolników, którzy dzięki swoim zaletom moralnym i swojej działalności, godni są jaknajzupełniejszego uznania.

4) W łączności z tym programem, należy, w zakresie ustanowionego porządku publicznej administracji rolnej i w harmonji z jednolitą polityczną i konstytucyjną, przedstawicielstwem państwa, zezwo-

lić na szeroką decentralizację dzielnicową (regionale) i zaprowadzić przedstawicielstwo klas rolnych w formacjach dzielnicowych i wyższych krajowych.

W konkluzji Kongres wzywa rolników do całkowitego uswiadomienia sobie własnych obowiązków, które powinny dążyć do podniesienia poziomu chrześcijańskiego życia, wytwarzając w ten sposób w kraju silną i ustaloną opinię publiczną i rozwijając działalność społeczną, celem urzeczywistnienia powyżej wyszczególnionych zasad, oraz żąda szeregu zarządzeń dotyczących się polityki agrarnej, a więc:

1) reformy prawodawstwa dotyczącego własności agrarnej i kontraktów pracy, 2) bezpośrednich zarządzeń, celem ulepszenia i rozwoju wydajności rolniej, 3) ustanowienia organów agrarnych.

Te trzy punkty są szeroko wyszczególnione.

Wniosek Osio Molinari w kwestji agrarnej (przyjęty przez Miglioli' ego) jednak niepoddany wcale głosowaniu).

Drugi Kongres Narodowy Włoskiej Partji Ludowej po dokładnem rozważeniu kwestji rolnej potwierdza zaobowiązanie co do przedstawienia projektu prawnego, żądanego i opracowanego przez nasze organizacje w sprawie reformy agrarnej na tej zasadzie, że rola należy do tego kto ją uprawia; zostają tylko nienaruszone dwie instytucje podstawowe, a mianowicie mała własność rolna i wielkie przedsiębiorstwo rolne, prowadzone kolektywnie przez kooperatywy, które mają się kierować następującymi zasadami:

uznanie praw wroscian i najemników rolnych pracujących za wynagrodzeniem stałym, lub uzupełnionem w części płodami ziemi, oraz praw ~~małych~~ drobnych dzierżawców do bezpośredniego nabywania roli, którą uprawiają, za cenę ustanowioną przez ciała arbitralne na podstawie czystego dochodu z dziesięciolecia przedwojennego, lub conajmniej na podstawie rejestrów podatkowych.

Dla małej własności: parcelacja własności technicznie nadającej się do podziału, unikając działów zbyt małych i zespalaając drobnych rolników w gminne stowarzyszenia ubezpieczeń, produkcji i pomocy technicznej, oparte na systemie wzajemności, uwalniając małą własność od podatków folwarcznych, jak również od podatków przy przejściu własności do innych rąk; parcelacja wielkiej własności tam gdzie jest ona możliwą, przeznaczając parcele pracownikom rolnym wedle projektu przedstawionego w Izbie przez grupę parlamentarną stronnictwa.

Srednia zas własność technicznie niepodzielna ma być przyznana stałym robotnikom ~~rolnym~~ i najemnikom rolnym, zorganizowanym współdzielczo, w formie nieskomplikowanej i niekrępującej swobody ruchów, za cenę ustaloną na zasadach wyżej pomienionych.

Odpowiednia organizacja kredytu ziemskiego uwolnionego od podatku skarbowego przy współpracownictwie instytucji bankowych i ustanowienie w gminach organów klasowych, którym byłby powierzony zarząd instytucji współdzielczych, prowadzenie sredniej własności, oraz zapewniona

pomoc naukowych zakładów rolniczych.

Stanowcza akcja w polityce ekonomicznej rządu ma być skierowaną ku usunięciu ochrony rządowej dla tych gałęzi przemysłu, które j.np. przemysł metalurgiczny, wielce obciążają rolnictwo i takie wreszcie pokierowanie ekonomją państwową, aby lepiej oceniała pracę rolną, a zastosowując racjonalny i nowoczesny system przemysłowy rozwijała ją w harmonji z naturą kraju i z dążnościami proletariatu wiejskiego.

Dyskusja w kwestji agrarnej była nadzwyczaj żywą szczególnie ze względu na gorący udział piosła Miglioli'ego i jego stronników.

Castellani z Turynu żąda oddania ziemi rolnikom, nie pragnie jednak, aby odebrana ją gwałtem obecnym właścicielom. Ceny powinny być oznaczone przez ~~Kamiję~~ komisje arbitralne.

Gavazzoni z Bergamo oświadcza, że t.zw. "bolazewizm ~~xxx~~ czarny" w prowincji Bergamo, którego obawia się burżuazja jest dziś jedynym środkiem do powstrzymania rewolucji społecznej. Żąda aby stronnictwo podtrzymywało małą własność, za pomocą której jedynie będzie można urzeczywistnić zasadę chrześcijańską, pragnącą aby każdy robotnik otrzymywał owoce swej pracy.

Posel Mauri wywołuje bardzo gorącą manifestację przeciw socjalistom, opowiadając o ich nadużyciach w prowincji Novara i w Lomellinie.

Oświadcza on, że wielu rolników głosowało za socjalistami, pragnąc otrzymać ziemię i w przekonaniu, że można tego dopiąć jedynie za pomocą rewolucji. W istocie zaś ci rolnicy są konserwatystami i o ile się zadowolni ich słuszne żądania staną się narzędziem porządku i uspokojenia społecznego.

Posel Miglioli żąda aby Kongres ostatecznie określił swoje stanowisko w sprawie rolnej. Kwestja oddania roli pracownikom dzisiaj narzuca się sama przez się i może mieć jedynie rozwiązanie radykalne.

Miglioli usprawiedliwia stanowisko jakie zajął na zebraniu w Bergamo, na ktorem projektowano założenie t.zw. "gruppo di avanguardia" t.j. lewego skrzydła stronnictwa z własnym statutem i o charakterze prawie że socjalistycznym i oświadcza, że jeżeli błądził to jedynie z powodu entuzjazmu jaki ma dla dobrej sprawy i zawsze w dobrej wierze.

Zaprzecza jakoby był zwolennikiem zniesienia nawet i małej własności. Rola powinna być wykaszczona i wykupiona za cenę ~~xxxxxx~~ obliczoną na podstawie średniej wartości dziesięciolecia przedwojennego.

Przemowienie Migliolego wywołuje samieczenie i protesty ze strony umiarkowanych kongresowców.

Poseł Merizzi ostrzega przed naśladowaniem socjalistów, uważa, że projekt Migliolego jest wyrazem tendencji socjalistycznych, których stronnictwo nie może tolerować w swoim łonie. Miglioli w odpowiedzi zaznacza, że projekt jego nie jest dostatecznym i może być zmodyfikowanym stosownie do potrzeby.

Poseł Degini oświadcza, że dla katolików własność jest świętą i nie-naruszalną, a stronnictwo ludowe musi odrzucić wszelką myśl współpracy z socjalistami.

Poseł Martini replikuje na podniesione zarzuty, oświadczając, że kwestja oddania ziemi rolnikom nie podlega dyskusji. Może on przyjąć rezolucję Osia Molinari, jako bodziec do dalszych rozwiązań, zaznacza jednak, że stronnictwo mniej powinno dbać o swoją popularność, a raczej starać się dawać techniczne rozwiązania zagadnień w taki sposób, aby urzeczywistnienie ich było możliwem..

W sprawie rolnej przemawiają inni mówcy, a następnie zabiera głos sekretarz partji Don Sturzo, ubolewając, że dyskusja, która powinna była się utrzymać na polu techniczno-ekonomicznem nabrała charakteru namiętności politycznej. Odpowiadając posłowi Miglioli'emu zauważa, że gdyby się uchwalilo prawo wyłączenia z roli na samo żądanie rolników osłabiłoby to znacznie osobiste zainteresowanie się rolników w rozwoju rolnictwa i we wzroście produkcji.

Przystępuje się do głosowania, które daje następujące rezultaty:
za rezolucją Martiniego 160,179 głosów

przeciw " "	27,609	"
powstrzymało się od głosowania.....	2.003	"

Dyskusja w sprawie stanowiska politycznego i
parlamentarnego grupy posłów włoskiej partji ludowej

Sprawozdawca poseł Gronchi przeprowadza analizę obecnego momentu politycznego i parlamentarnego i dochodzi do konkluzji, że wobec rewolucyjnej negacji i stanowiska opozycyjnego Włoskiej Partji Socjalistycznej stronnictwa t.zw. konstytucyjne ograniczyły swoją działalność do intryg parlamentarnych i polowania na teki ministerjalne, prawie zupełnie nie troszcząc się o masy ludowe i ich potrzeby.

Szczególniej w obozie liberałów panuje wielkie zamieszanie, a stronnictwo liberalne nie przedstawiło dotychczas żadnego określonego programu. Tak więc obecne przesilenie parlamentarne samo przez się określa stanowisko i funkcję Włoskiej Partji Ludowej. Działalność stronnictwa katolickiego dąży do odbudowania ekonomicznego i politycznego kraju. Mówca przypomina wszystko to co Partja Ludowa zdołała uzyskać na polu ustawodawczym (projekt ustawy dotyczący rozparcelowania wielkiej własności, ustawa w sprawie Izb Rolnych, opozycja przeciw uspołecznieniu państwowemu aprowizacji, przeciw monopolom i t.d.)

Wobec takiego stanowiska antyrewolucyjnego i nieobojętnego stronnictwa koniecznem jest współpracownictwo z i nymi żywiołami politycznymi. Mówca jednak nie określa z kim należy współpracować, uważając, że należy przedewszystkiem dokładnie wyruszyć zasady tego współpracownictwa, a więc 1) należy odwrócić dzisiejszy stosunek do innych stronnictw: poprzednio katolicy ciążyli ku innym partjom, dziś jednak muszą się oni stać centrem, wokół którego skupią się inne siły polityczne, 2) należy podporządkować ogólnym interesom kraju i wymaganiom, jakie stawia konieczność mozolnego urzeczywistnienia programu, wszelką czasową działalność w parlamencie, oraz wszelkie stanowisko, jakie grupa będzie musiała zająć w danym momencie politycznym.

Ambrosini z Turynu zarzuca grupie parlamentarnej, a szczególnie posłowi Meda, że stronnictwo nie zażądało rewizji zagadnień wojennych.

Poseł Gaspari zwraca uwagę kongresowców na kwestję odbudowania polityczno-administracyjnego ziem wyzwolonych dla których niewiele dotąd uczyniono.

Grupa parlamentarna powinna by rozwinąć energiczną akcję w tym kierunku.

Speranzini z Werony jest przeciwny wszelkiemu współpracownictwu i żąda aby partja wywierała ciągłą presję na rząd za pomocą projektów ustaw pracy w komisjach i t.d. Mówca także krytykuje ostro posła Meda oświadczając, że kiedy obecna lewica stronnictwa stanie się większością, dla posła Meda nie będzie miejsca w partji.

Posel Maglioli wyjaśnia swoje opozycyjne stanowisko wobec rządu. Zdaniem jego właśnie dzięki współpracownictwu stronnictwa z liberałami dzisiaj wiele "białych organizacji" przeszło do socjalistów. Żąda, aby stronnictwo walczyło o jaknajdalej idące reformy, w innym bowiem razie teren ten zostanie wyzyskany przez socjalistów. Żąda następnie, aby W.P.L. zbliżyła do siebie umiarkowane żywioły stronnictwa socjalistycznego.

Posel Meda oświadcza, że W.P.L. nie ma nic wspólnego z wojną, ponieważ stronnictwo to powstało dopiero po wojnie. Zaprzecza twierdzeniu, jakoby on dążył do współpracownictwa i udziału w rządzie za wszelką cenę.

W obecnej chwili współpracownictwo jest koniecznością, narzucającą się siłą rzeczy. Z kim? Nawet z socjalistami, o ileby to było możliwe, socjaliści jednak bezwzględnie tę myśl odrzucają. Tylko wyzerująca dyskusja i głosowanie nad poszczególnymi wnioskami mogą dać grupie parlamentarnej dostateczne elementy do ocenienia sytuacji i do zajęcie stanowiska stosownie do interesu stronnictwa i kraju. Zasada ta powinna być przyjęta także ze względu na syntetyczny program partji, który wyraża się w słowie "wolność".

Posel Granchi replikując na podniesione zarzuty oświadcza, że poparcie, jakie partja może dać gabinetowi pociąga za sobą tę samą odpowiedzialność jak bezpośredni udział w rządzie. Mówca uważa, że współpracownictwo z socjalistami jest dziś zupełnie niemożliwe. Oświadcza następnie, że przyjmuje poprawkę swojego wniosku w sensie, że udział w rządzie dopóki trwa obecny kierunek polityki rządowej, nie odpowiada interesom stronnictwa. Wniosek posła Granchi został uchwalony łącznie z poprawkami.

Kwestja wolności nauczania

Sprawozdawca poseł Anile podkreśla przede wszystkim anachronizm, w jakim żyje dotychczas państwo w stosunku do szkoły: mnożą się ciągle szkoły średnie i wyższe dla klas mieszczańskich, a jednocześnie daje się uczuć ciągły i absolutny brak szkół elementarnych dla synów ludu. Państwo centralizujące powinno być zastąpione przez państwo postępujące w kierunku decentralizacji: w stosunku do szkoły państwo powinno rozwijać jedyną tylko działalność, która jest jego obowiązkiem, a mianowicie popierając instytucje wolne, wzbudzając inicjatywy prywatne poszczególne i doprowadzając je do najwyższego rozwoju.

Dyskusja w kwestji szkolnej nie była bardzo ożywioną, podniosły się nawet głosy żądające usunięcia tej kwestji na drugi plan, jako mniej ważnej, przeciwko czemu bardzo energicznie zaprotestował sekretarz partji Don Sturzo. Kongres jednogłośnie uchwalił wniosek posła Anile, żądający rozwinięcia energicznej akcji w kwestji wolności szkoły w myśl konkluzji sprawozdawcy.

Zostały też uchwalone dwa wnioski: żądające nawiązania stosunków z Rosją, Niemcami i Austrią i wolności handlu.

1. Egzamin państwowy dla wszystkich stopni szkół, zaczynając od niższych do średnich i od średnich do wyższych powinien być wykonywany przez Komisje, które dadzą gwarancje sprawiedliwości względem uczniów, niezważając na szkołę, z której przychodzą. Dostojność nauki powinna być podniesiona przez zniesienie monopolu szkolnego, jako przeciwnego pracy kulturalnej.
2. Ochronki powinny być wszędzie obowiązkowo zakładane; powinno się też zachęcać i popierać wszelką inicjatywę prywatną jakoteż inicjatywę miejscowych towarzystw dobroczynnych, uzupełniając je działalnością skierowaną ku ochronie higienicznej dziecka.
3. Powinien być zachowany ścisły stosunek pomiędzy szkołą, a dzielnicą (regione) oraz szkołą a pracą.
4. W szkole ludowej^{z/} kursem pięcioletnim ma być zniesione świadectwo t.zw. " uzupełnienia " (licenza di complemento) i "dojrzałości" (licenza di maturità). Jedyne egzamin ostateczny ma być istotnym świadectwem dojrzałości (licenza di maturità). Ta szkoła powinna być otoczona szeregiem instytucji higienicznych z zastosowaniem nowych wymagań nauk lekarsko społecznych i ma być otwarta dla wszystkich synów ludu, którym Państwo winno otoczyć większą jak dotąd opieką.
5. Kursy popularne, przynajmniej 3 letnie, w każdym mieście powiatowym będące pierwszym stopniem nauczania techniczno profesjonalnego i szkoły realne (szkoły pracy, "scuole di lavoro"), dążące do rozwijania zdolności praktycznych uczniów i dające im świadomość potrzeb szczególnych dzielnicy, powinny zastąpić obecne szkoły techniczne, jako nieodpowiadające swemu zadaniu. Tam gdzie będzie można założyć szkołę ludową z kursem 5 letnim, trzyletnie kursy popularne będą tworzyły coś w rodzaju uniwersytetu dla młodzieży, która ukończywszy je w czternastym roku życia zdobędzie w ten sposób pierwszy stopień niezależności osobistej.
6. Gimnazjum i liceum będą tworzyć szkoły dla młodzieży, która po ukończeniu szkoły ludowej zechce oddać się studjom klasycznym.

7. Dwa rodzaje szkół średniej: klasyczna i techniczno_profesjonalna będą dostępnymi dla wszystkich tych, co ukończyli kursy popularne; stworzą one drugi stopień szkół realnych (pracy) z kursem czteroletnim. Zastąpiłyby one w większej części obecne odosobnione szkoły handlowe, rolnicze i instytuty techniczne. Ukończywszy taką szkołę w 18_tym roku życia uczniowie mieliby patent kierowników technicznych i dyrektorów przedsiębiorstw rolniczych, przyczem przysługiwałoby im prawo zupełnej samodzielności.

8. Należy zachować odrębność Liceum klasycznego i nowożytnego (liceo moderno), lecz żeby liceum nowożytne stało się szkołą odpowiadającą swemu zadaniu, trzeba, aby były w niej wykładane nauki instytutu technicznego, nieobjęte programem szkoły realnej (szkoły pracy, scuola di lavoro) drugiego stopnia.

9. Szkoła klasyczna i realna powinny działać równolegle z możliwością przejścia z jednej do drugiej i być przygotowaniem do studiów uniwersyteckich. Gimnastyka, przeistoczona w wesołe i swobodne ćwiczenia sportowe, pozwoli na częste spotkanie się obydwu kategorii uczniów.

10. Szkoły normalne przygotowujące nauczycieli ludowych powinny być mniej pedagogiczne, a bardzo szkołami kultury (ogólnego wykształcenia) i ułatwiać nauczycielom dostęp do studiów uniwersyteckich.

11. Każdy uniwersytet niezależny (autonomiczny), będący ogniskiem życia dzielnic (regione), powinien posiadać politechnikę, obejmującą obecne wyższe szkoły przemysłowe i handlowe. Do tej politechniki powinni być dopuszczani uczniowie, którzy ukończyli szkoły realne (pracy, "scuole di lavoro").

12. Koniecznym jest jaknajszybsze założenie uniwersytetu w Bari, dla przyczyn, które powinny być uznane.

WNIOSEK POSŁA GRONCHI W SPRAWIE STANOWISKA POLITYCZNEGO GRUPY
PARLAMENTARNEJ KATOLICKIEJ

Drugi Kongres narodowy Włoskiej Partji Ludowej.

po obszernem zbadaniu sytuacji politycznej i parlamentarnej i stanowiska partji, uwzględniając szczególnie kryzys ministerjalny:

wobec bezowocnej negacji rewolucyjnej Partji Socjalistycznej i dezorientacji innych partji;

powołując się na program "Ludowy" jako na koncepcję najbardziej organiczną zagadnień życia narodowego i najbardziej nadająca się do rozwiązania kryzysu przez przywrócenie równowagi za pomocą nowego ustawodawstwa w duchu wolności i chrześcijańskiej sprawiedliwości;

uznaje że dla urzeczywistnienia takiego programu, ażeby zastosować się do żywotnych potrzeb Kraju, Partja Ludowa, podobnie jak każda inna partja w chwili obecnej, nie może uchylić się od konieczności współpracy z innymi siłami politycznymi.

Lecz twierdzi, że takie współpracownictwo nie może się ziszczyć inaczej jak tylko w kierunku postępowego, gruntownego odnowienia Instytucji Ekonomicznych i Politycznych i poprzez jasne i rzeczowe przedstawienie programów, które powinny określić bez wahan i dwuznaczności wzajemne stanowisko i wzajemną odpowiedzialność ugrupowań politycznych i zapewnić możliwość istotnych urzeczywistnień:

i powierza organom kierowniczym Partji i Grupie Parlamentarnej poprowadzenie, odpowiednio do tej orientacji, działalności Partji w Kraju i w Parlamencie.

*Uzupelnienie obecnego sprawozdania partii przedstawione na najbliższym
kongresie*

ZEBRANIE RADY NARODOWEJ
WŁOSKIEJ PARTII SOCJALISTYCZNEJ.

W dniach od 19, ~~20~~ 21, 22 i 23 obradowała w Medjolanie Rada Narodowa Włoskiej Partii Socjalistycznej. Obrady dotyczyły następujących punktów:

- 1) Położenie wewnętrzne socjalizmu,
- 2) Położenie międzynarodowe,
- 3) Propaganda i akcja parlamentarna,
- 4) Założenie Sowietów,
- 5) Wybory gminne,
- 6) Prasa socjalistyczna.

Dyskusja nad pierwszymi 3-ma punktami zakończyła się uchwaleniem wniosku Tow. Carramalli, potwierdzającym zaufanie dyrekcji stronnictwa, wyrażającym życzenie ustanowienia ściśłego Komitetu, wybranego z posród członków Dyrekcji dla łatwiejszego i szybszego decydowania w kwestjach niecierpiących zwłoki, żądającym ściśle harmonijnego współdziałania organizacji syndykalnych i współdzielnych z samem stronnictwem w celu przygotowania się potrzebnych do zdobycia i otrzymania dyktatury proletariatu. Wniosek ten wzywa wszystkie organy partii do jak najostrejszej karności i proponuje ogłoszenie manifestu do proletariatu, celem oświecenia go co do konieczności wysiłku rewolucyjnego.

Wniosek Tow. Carramalli otrzymał ~~71926~~ 71526 głosów.

Wniosek posła Misiano, o charakterze daleko skrajniejszym (żąda on energicznej akcji ku jaknajszybszemu obaleniu państwa, ku rozluźnieniu siły zbrojnej burżuazji i ograniczeniu siły zbrojnej proletariatu i t.d.) otrzymał 26,351 gł. — około 20.000 głosów było za innymi wnioskami.

Rada uchwaliła następnie wniosek posłów Serrati i Vacirca co do organizacji międzynarodowej w następującym sensie: stwierdza się konieczność nawiązania ściślejszych stosunków z różnymi sekcjami Międzynarodówki Komunistycznej; wobec czego należy utworzyć jedyny Urząd Trzeciej Międzynarodówki na Europę Zachodnią i powierzyć

jednemu towarzyszowi w każdym narodzie urząd sekretarza dla stonkunków międzynarodowych, korespondencji i informowania danego stronnictwa o ruchu międzynarodowym.

Dyskusja w kwestji założenia Sowietów zakończyła się uchwaleniem wniosku Sardelli-Mondello. Wniosek ten upróbuję sprawozdanie Bombacci'ego i poprawki przyjęte przez zebranie. W rezultacie przedstawia się projekt utworzenia Sowietów w tych tylko centrach gdzie istnieje proletarijat zorganizowany i w ilości jednego na dzielnicę. (regione.) Doswiadczenie wykaze zalety i wady nowego organizmu, a na podstawie tego doswiadczenia wprowadzi się konieczne zmiany.

Wniosek Sardelli'ego otrzymał 94. 936 głosow

przeciw 21. 950 "

nie głosow 4. 700 "

Przeciw wnioskowi głosowali prawicowcy i skrajni. Odrzucono też wniosek założenia Sowietów w całych Włoszech.

W kwestji wyborow do gmin Rada uchwaliła wniosek tow. Gennari i Baratano. Wniosek ten podkreśla :1) charakter zasadniczo polityczny i rewolucyjny tak walki o zdobycie Gmin, jak też i działalności administracyjnej w Gminach. 2) Konieczność, aby placowki zdobyte wspólnie działały z proletariatem w propagandzie socjalistycznej i opozycji skierowanej przeciw ustrojowi burżuazyjnemu, starając się wyzwolić z pod opieki rządowej. 3) Konieczność utworzenia Ligi Ciał Lokalnych socjalistycznych, celem zharmonizowania zjednoczonej akcji pod kontrolą Partji Socjalistycznej. 4) Potrzebę utworzenia organow technicznych i doradczych prowincjonalnych i dzielnicowych (regionali). 5) Konieczność, aby wybrane Rady Gminne i Prowincjonalne uznawały Sowiety, o ile one będą istnieć w danych miejscowościach, kierowały się ich decyzjami i były gotowe do zdania w ręce Sowietów władzy gminnej i prowincjonalnej.

REDAKCYJA DZIENNIKA WÓJSK PRAKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. D. 84875 dnia 20/VI 1920 r.

PLISKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York